

УДК 634.11:631.53.03.581

М.В. Маматов, канд. с.-г. наук, доцент

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва
(м. Харків, Україна)

ЗИМОСТІЙКІ КЛОНОВІ ПІДЩЕПИ ДЛЯ СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Розглянуто питання щодо виділення кращих клонових підщеп за комплексом біологічних і господарських ознак для використання їх під час створення інтенсивних садів.

Зими з безсніжним періодом на початку «допомогли» виявити у маточнику найбільш зимостійкі підщепні форми 54-118, ММ-106, М-9 і Д-3017. Вони представляють особливий інтерес для утворення надійних маточників вегетативно розмножуваних підщеп яблуні у зоні східного Лісостепу України з виходом підщеп до 150-180 тис. з 1 гектара.

Ключові слова: корінь, зимостійкість, продуктивність, інтенсивні сади, яблуня, підщепи.

Постановка проблеми. Характерною особливістю розвитку європейського і світового плодівництва є перехід до вирощування яблуні переважно на низькорослих вегетативно розмножуваних підщепах. Найбільш високих результатів у вирощуванні яблуні в багатьох країнах Західної Європи досягнуто завдяки використанню кращих карликових і напівкарликових підщеп [2, 3].

Існуючий асортимент підщеп яблуні не проявляє належної стійкості до умов навколишнього середовища, яке в останні десятиріччя істотно змінилося. Збільшилася пагубна дія природних стресів та їх багатогранність, значною проблемою є недостатня зимостійкість насаджень яблуні на клонових підщепах. Це вимагає пошуку нових стійких до місцевих умов вирощування підщеп, на яких рекомендовані виробництву сорти проявляють високу зимостійкість і врожайність конкурентоспроможних плодів.

У зв'язку з цим вивчення клонових підщеп яблуні насамперед з підвищеною зимостійкістю визначають актуальність наших досліджень.

Аналіз останніх досліджень. В Україні яблуні займають 88,7% від загальної площі зерняткових культур [3]. Згідно з концепцією розвитку плодівництва, в нашій країні до 60% яблуневих садів планується вирощувати на клонових підщепах, а в південних та західних областях – значно більше. На жаль, у цей час яблуневі сади на низькорослих підщепах в Україні займають не більше 8-12% від загальної площі під цією культурою [5]. У кожній ґрунтово-кліматичній

зоні інтенсивні сади необхідно створювати на основі конкретних наукових розробок з врахуванням типу вегетативної підщепи, впливу її на ріст і плодоношення прищепи у сортовому розрізі та визначенням оптимального співвідношення з кращими підщепами. Об'єктивну і повну оцінку клонових підщеп яблуні можна отримати лише у разі їх послідовного поетапного вивчення у маточнику і розсаднику.

На міжнародному симпозіумі із узагальнення світового досвіду з питань вивчення, створення і впровадження у виробництво клонових підщеп яблуні наголошувалося, що такий період становить 30-35 років. Така тривалість обумовлена плануванням і проведенням комплексних досліджень за повним циклом. Однією з головних причин такого стану є обмежений вибір підщеп, придатних для створення інтенсивних насаджень яблуні. Тому дуже важливим є пошук та широке використання клонових підщеп, які були б добре пристосовані до конкретних умов і сумісні з вирощуваними сортами [6].

Мета досліджень. Основною метою досліджень було виділення кращих клонових підщеп за комплексом біологічних і господарських ознак для використання їх під час створення інтенсивних садів у лісостеповій зоні України.

Методика проведення досліджень. Дослідна робота проводилася у 2011-2012 рр. у навчально-виробничому центрі «Краплинне зрошення».

Клімат Харківського регіону – різко континентальний. Середньорічна сума опадів – 480-510 мм.

Ґрунт дослідної ділянки – чорнозем звичайний. Вміст гумусу в орному шарі 5,2% рН. Схема садіння підщеп у маточнику 1,4x0,30 м. На дослідних ділянках висаджено по 10 облікових рослин кожної підщепи, а у варіантах відповідно – 40.

Дослідження походилися за основними методиками для вивчення клонових підщеп яблуні: «Методика проведення польових досліджень з плодовими культурами (П.В. Кондратенко, М.О. Бублик, 1996) [4].

Морозостійкість кореневої системи підщеп оцінювали за методикою М.А. Соловйової, 1968 [8].

Відсадки відокремлювали в жовтні, попередньо видаляючи листя. Слід зазначити, що після відділення підщеп кущі в зиму не переховували, не проводили снігозатримання з метою створення найбільш жорстких умов для виділення найбільш морозостійких форм. Сортували підщепи за 5-бальною шкалою В.И. Будаговського [1].

На ділянці проводили обліки збереження маточних кущів, виходу відводків з куща і стандартних підщеп з одиниці площі, ступеня вкорінення, ураження рослин хворобами. Після малосніжної зими 2011-2012 рр. визначали підмерзання маточних кущів. Отримані результати представлені в таблиці.

Поведінка клонових підщеп яблуні у маточнику

Підщепи	Збереження маточних кущів, %		Підмерзання маточних кущів, бал	Вихід відводків з куща, шт.		Укорінення відводків, бал	Вихід стандартних відводків, тис. га	
М9	90,2	90,2	0,6	8,8	9,1	4,3	157,1	162,5
62-396	26,8	9,7	3,5	7,5	6,8	4,6	133,9	121,4
57-491	65,9	20,3	3,3	6,9	5,0	4,1	123,2	89,3
Д-1071	85,4	11,3	2,5	5,2	3,7	3,0	92,8	66,1
Д-3017	53,4	16,4	1,4	4,8	4,3	2,8	85,7	76,8
54-118	66,7	66,5	0,3	10,0	9,8	4,8	178,5	174,9
ММ-106	81,0	80,0	0,5	9,5	9,2	4,6	169,6	164,3
Д-1161	95,0	40,1	2,0	5,8	4,9	3,7	103,5	87,5

Безсніжний період січня 2012 р. не пройшов безслідно для маточника клонових підщеп. Сильніше (до 3,3-3,5 балів) були пошкоджені підщепи 57-491, 62-396, Д-3017, менше (до 2,0-2,5 бала) – Д-1161, Д-1071, незначно (до 1,0 бала) – 54-118, М-9.

Ступінь підмерзання відбилася на збереженні маточних кущів і виході відводків з куща. Значно постраждали підщепні форми Д-1161, Д-1071, 57-491, 62-396. У них загинуло дві третини маточних кущів. Знизився вихід відводків з куща, різко впала продуктивність маточника. Так, у форми 57-491 вихід стандартних підщеп знизився з 123 до 89 тисяч з гектара. Аналогічне зниження відбулося і по інших формах. Помітно менше постраждали 54-118, ММ-106, М-9, у яких вихід стандартних підщеп знизився незначно. Однак порівняно незначне підмерзання відбилася на виході відводків з куща, зокрема, у форми Д-3017, а також стандартних підщеп з одиниці площі. Зниження кількості стандартних підщеп у форм 54-118, ММ-106 практично не відмічено. Безсніжна зима 2012 р. не принесла змін щодо маточних кущів і відростання відводків.

Висновки. Зими з безсніжним періодом на їх початку «допомогли» виявити в маточнику найбільш зимостійкі підщепні форми 54-118, ММ-106, М-9 і Д-3017. Вони представляють особливий інтерес для створення надійних маточників вегетативно розмножувальних клонових підщеп яблуні в зоні східного лісостепу України з виходом підщеп до 150-180 тис. з гектара.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Будаговский В.Н. Культура слаборослых плодовых деревьев / В. Н. Будаговский. – М.: Колос, 1978. – 297 с.

2. Інтенсивні сади яблуні / О.Д. Чиж, В.В. Фільов, О.М. Гаврилук, С.М. Чухіль. – К.: Аграрна наука. – С. 208-211.

3. Куян В.Г. Плодівництво / В.Г. Куян. – К.: Вища шк. Голов. вид-во, 1988. – 302 с.

4. Кондратенко П.В. Методика проведення польових досліджень з плодовими культурами / П.В. Кондратенко, М.О. Бублик. – К.: Аграрна наука, 1996. – 86 с.

5. Татаринів А.Н. Садоводство на клонових подвоях / А.Н. Татаринів. – К.: Урожай, 1988. – 205 с.

6. Плодівництво / за ред. М.В. Андрієнка. – К.: Хрещатик, 1992. – Ч.1. – 144 с.; Ч. II – 116 с.

7. Слободяник Л.М. Зимостійкість сортів яблуні в інтенсивному насадженні Правобережного Лісостепу України / Л.М. Слободяник // Вісн. Білоцерківського держ. аграр. ун-ту: Агрохімія. – Біла Церква, 2007. – Вип. 50. – С. 46.

8. Солов'єва М.А. Зимостійкість плодових культур при різних умовах вирощування. / М.А. Солов'єв. – М.: Колос, 1968. – 239 с.

9. Хоменко І.І. Сади на вегетативних підщепах // Зб. наук. пр. Мліїв-Умань, 2000. – С. 73-76.

*Стаття надійшла до редакції
09.05.2016*

Н.В. Мамагов, канд. с.-х. наук, доцент
Харьковский национальный аграрный
университет им. В.В. Докучаева
г. Харьков, Украина

ЗИМОСТОЙКИЕ КЛОНОВЫЕ ПОДВОИ ДЛЯ ВОСТОЧНОЙ ЛЕСОСТЕПИ УКРАИНЫ

Рассмотрены вопросы по выделению лучших клоновых подвоев за комплексом биологических и хозяйственных признаков для использования их в интенсивных садах.

Зимы с бесснежным периодом помогли выявить в маточнику наиболее зимостойкие подвойные формы 54-118, ММ-106, М-9 и Д-3017. Они представляют особый интерес для создания надежных маточников вегетативно размножаемых подвоев яблони в зоне восточной лесостепи Украины с выходом подвоев до 150-180 тыс. с 1 гектара.

Ключевые слова: корень, зимостойкость, продуктивность, интенсивные сады, яблоня, подвои.

M.V. Mamatov, candidate of agricultural sciences
Kharkiv national agrarian university
named after V.V. Dokuchayev
Kharkiv, Ukraine

Winter-Hardy Clone Wilding For the Eastern Forest-Steppe in Ukraine

The issue as for indentation of the best clone wilding concerning the complex of biological and economical sing for the using them during the formation of intensive gardens has been considered. Winters with snowless periods at the beginning have helped to reveal the most winter-hardy clone unites 54-118, MM-106, M-9 and D-3017 in the parent plant. They are especially important for the formation of reliable parents of cloning apples in the zone of the eastern Forest-Steppe of Ukraine with the clone production till 150.00-180.00 from 1 ha.

Keywords: roots, winter-hardy, productivity, intensive orchard, apple, rootstock, wilding.

УДК 631.527.5:635.345(477.5)

Г.І. Яровий, д-р с.-г. наук, професор
М.С. Негреба, аспірант

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва
(м. Харків, Україна)

ВПЛИВ ПЛОЩІ ЖИВЛЕННЯ НА УРОЖАЙНІСТЬ КАПУСТИ ПЕКІНСЬКОЇ СУПРІН F₁ В УМОВАХ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

У статті наведені дані врожайності гібрида капусти пекінської Супрін F₁ залежно від площі живлення, який вирощували в умовах Лівобережного Лісостепу України. Описані основні елементи технології вирощування та встановлено вплив біологічних особливостей гібрида на врожайність продукції.

Ключові слова: врожайність, гібрид, капуста пекінська, технологія вирощування, площа живлення.

Постановка проблеми. Серед овочевих культур, які вирощують в Україні, види родини Капустяних є найбільш поширеними. Площа, зайнята під їх посівами, у 2014 р. становила 72,4 тис. га (15,6 %) від загальної площі під овочевими культурами відкритого ґрунту.

Особливу увагу споживачів привертає капуста пекінська, виробництво якої в останні роки суттєво розширилося. В Україні вона перетворилася з малопоширеного екзотичного овоча, який вирощували на присадибних ділянках у важливу промислову культуру. Завдяки